

Informace, knihovny, katalogy...

Přednáška kurzu „Informační a databázové systémy v rostlinolékařství“

Co jsme si slíbili

- Trochu teorie (*informační potřeby, typy informací, informační dokumenty*)
- Trochu praxe (*kde a jak najdu ty správné informace, informační instituce a jaké tam můžeme požadovat služby*)
- Co je to OPAC ?

O čem si budeme povídat...

- Naše informační potřeby
- Typy informací, informační dokumenty
- Kde a jak najdu ty správné informace?
- Informační instituce – knihovny a co ještě
- Jaké tam můžeme požadovat služby ?
- Opravdu umíme hledat v katalogu ?
- Souborné katalogy neboli katalogy na druhou

Informační potřeby

- Jakýkoliv nedostatek informací = informační potřeba
- Nejen při studiu nebo práci, ale i v běžných každodenních situacích („Co dávají v kině?“)
- Je třeba si informační potřebu (nedostatek informací) uvědomit a zvolit správný postup (taktiku, strategii ...) k jejímu uspokojení
- Ve složitějších případech je třeba udělat podrobnější rozbor řešeného problému

Jak řešit informační potřebu?

ZÍSKAT INFORMACE !

8.4.2008

Jaké informace potřebuji?

Informace, které budu shánět, se liší...

- Podle účelu (*studium, odborná práce ...*)
- Podle hloubky zpracovávaného problému (*např. základní a aplikovaný výzkum*)
- Podle fáze řešení, ve které se nacházíme (*úvodní mapování problému, průběžné získávání nových informací, příprava k publikování ...*)
- Podle dosavadních znalostí

Typy informací

- Primární: *konkrétní zaznamenané znalosti*
- Sekundární (bibliografické): *informace o informacích*
- Terciární: *informace o sekundárních informacích*

Informační prameny

- Primární:

Monografie, periodika, slovníky, encyklopedie, sborníky, patenty, normy, šedá literatura

- Sekundární:

Bibliografické soupisy, rešerše, referátové časopisy

- Terciární:

Seznamy rešerší, referátových časopisů, databází

Spolupráce s informačním pracovníkem

- *Při řešení složitějšího problému je vždy výhodné požádat o pomoc informačního pracovníka*
- *Informační pracovník: dokonalá znalost zdrojů, ale pouze malá znalost řešené problematiky*
- *Uživatel: znalost problému, ale malá orientace ve zdrojích, případně rešeršní technice*
- *Ideální je spolupráce během celého procesu práce s informacemi*

Kde všude mohu najít potřebné informace?

- Knihovní katalogy
- Informační databáze
- Internet
- Konference....

Informační instituce

informace

Informační instituce

uživatelé informací (tvůrci)

Úkolem informačních institucí je:

Informace (v různých podobách)

- shromažďovat
- zpracovávat
- ukládat a uchovávat
- zpřístupňovat
- šířit

Informační instituce jsou:

- Knihovny nejrůznějších typů
- Producenti sekundárních informačních pramenů (referátových časopisů, databází např. ISI, Thompson)
- Komerční firmy, které vystavují (prodávají) informace (tzv. databázová centra např. firma DIALOG, Albertina)

Informační instituce (pokračování)

- Pracoviště, která (na komerční i nekomerční bázi) vzdělávají uživatele
- Pracoviště, která se zabývají více nebo všemi těmito stránkami informačního procesu

Př.: ÚZPI – knihovna, producent sekundárních informačních zdrojů, vystavovatel databází

Nejběžnější informační institucí je

knihovna

8.4.2008

Knihovní zákon (č.257/2001)

Co řeší:

Upravuje systém knihoven poskytujících veřejné knihovnické a informační služby a podmínky jejich provozování

Co knihovnám ukládá:

Knihovny jsou povinny zaručit k těmto službám rovný přístup všem uživatelům bez rozdílu

Jaké to jsou služby:

Veřejné knihovnické a informační služby spočívají ve zpřístupňování knihovnických dokumentů z knihovního fondu knihovny nebo prostřednictvím meziknihovnických služeb z knihovního fondu jiné knihovny

Co zákon ještě knihovnám ukládá:

- *Poskytování ústních bibliografických, referenčních a faktografických informací a rešerší*
- *Zprostředkování informací z vnějších informačních zdrojů, zejména informací ze státní správy a samosprávy*
- *Umožnění přístupu k vnějším informačním zdrojům, ke kterým má knihovna bezplatný přístup (např. databáze)*
- *Veřejné knihovnické a informační služby je provozovatel povinen poskytovat bezplatně (s výjimkami)*

Typy knihoven

Knihovny se liší charakterem fondů i služeb

- *Univerzální x specializované*
- *Veřejné x interní*

Národní knihovna Praha (NKP)

Ústřední odborné knihovny (NLK, ÚZLK, STK, KNAV)

Specializované knihovny (např. na ústavech AV ČR)

Vědecké knihovny (např. JVK), Vysokoškolské knihovny

Veřejné knihovny (místní, městské, okresní...)

Služby knihoven

- *Výpůjční služby absenční, prezenční*
- *Meziknihovní výpůjční služba (MVS)*
- *Mezinárodní meziknihovní výpůjční služba (MMVS)*
- *Elektronické dodávání dokumentů (EDD)*
- *Referenční, konzultační a poradenské služby*
- *Reprografické služby (kopie, skenování)*
- *Zpřístupňování elektronických informačních zdrojů, ke kterým má knihovna přístup*

Meziknihovní služby (MVS, MMVS)

- *Jejich prostřednictvím lze získat informační dokumenty, které nejsou ve fondu mateřské knihovny.*
- *Povinnost poskytovat tyto služby je dána zákonem*
- *Služby jsou bezplatné (pouze úhrada vynaložených nákladů)*
- *EDD (electronic document delivery) - stále častěji*
- *Žádanka MVS - klasická x elektronická forma*

Knihovní katalogy

Obsahují záznamy o primárních dokumentech, které jsou k dispozici uživatelům knihovny (= katalogizační záznamy)

Druhy katalogů

- podle formy:
lístkové katalogy x elektronické katalogy
- podle vyhledávacího kriteria:
jmenný
názvový
předmětový
systematický

Dnes integrované elektronické katalogy (OPAC)

OPAC (On-line Public Access Catalog)

Veřejně přístupný katalog knihovny v elektronické podobě vystavený na internetu

Výhody:

- *přístupný bez ohledu na otevírací dobu knihovny*
- *umožňuje vyhledávat podle více hledisek najednou*
- *poskytuje informaci i o statusu knihy (půjčeno/na místě)*

Nevýhody:

- *v ČR mnoho různých systémů (21)- špatná orientace*

Katalogy významných knihoven v ČR

[Knihovny Jihočeské univerzity](#)

[Národní knihovna Praha](#)

[Jihočeská vědecká knihovna](#)

[Ústav zemědělských a potravinářských informací
\(Zemědělská a lesnická knihovna\)](#)

[Elektronická knihovna časopisů \(EZB\)](#)

Souborné katalogy

Souborný katalog sdružuje záznamy o dokumentech více knihoven

- vedle údajů o dokumentu obsahuje každý záznam i tzv. lokační údaj (sigla), což je značka knihovny, která dokument vlastní
- návštěvou souborného katalogu můžeme zjistit, která knihovna vlastní požadovaný dokument
- prostřednictvím knihovny, jejímž jste uživateli, vám může být požadovaný dokument zapůjčen v rámci MVS (MMVS, EDD) – na JU podle fakult

Příklady souborných katalogů

[Souborný katalog zahraniční literatury v knihovnách ČR](#)

[Souborný katalog JU](#)

Příště...

- Co je to databáze
- Co je to rešerše?
- Jak správně zadat dotaz?
- Kdy se rešerše povedla?
- Co se získanými informace dál?
- Databáze na Jihočeské univerzitě

Děkuji za pozornost

8.4.2008